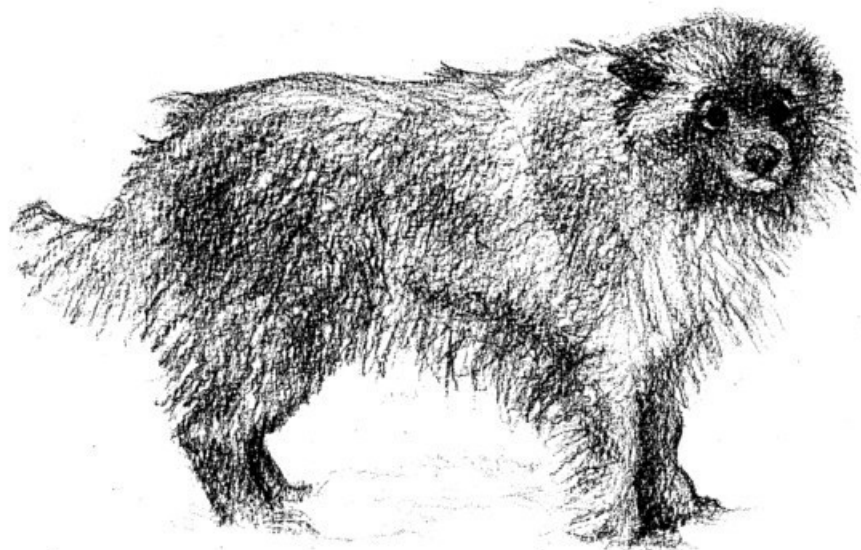

KOIRAT

Kantakoirat nykyisin

- tilastoja pitkin ja poikin

NYKYKOIRIEN KANTAKOIRAPROSENTIT

Olen laskenut kaikista yksittäisistä paimensukuisista lapinkoirista kantakoiralaskelman, joka on julkistettu internetissä Paimensukuisen Lapinkoiran Seuran kotisivuilla huhtikuussa 2001.

Nyt kun kaikille paimensukuisille lapinkoirille on laskettu kantakoiraprocentit, on helppo käyttää näitä lukuja tilastollisten laskelmien lähdeaineistona ja laskea mitä erilaisimpia koirakantaa koskettavia asioita.

Näitä laskelmia voi toki sellaisenaankin käyttää etsittäessä omalle koiralle sulhasta ja ylipäänsä arvioidessa oman koiran asemaa koko paimensukuisen koirakannan joukossa, mutta ensisijaisesti kantakoiraselvitys on vastaisten

koko koirakannan identiteettiä ja kehitystä koskevan tutkimusten perusmateriaalia.

Erityisen hyvin kantakoiralaskelmat soveltuvat koko paimensukuisen lapinkoirakannan kehityksen seurantaan ja kuvaamiseen. Millainen siis on paimensukuisen lapinkoiran kehitys – onko sukuja kyetty suojelemaan?

Esitän tässä yhden kantakoiralaskelmaan perustuvan sovelluksen.

Sitä ennen kuitenkin vuoden 2001 loppuun asti päivitetty kaavakuva *Kantakoiraselvitys kaikista 10-vuotiaista ja sitä nuoremmista paimensukuisista*, sekä tähän perustuva *Kantakoirien alueellinen ryhmittely* -kaavakuva. Näin siksi, että kannattaa pitää selkeästi mielessä nykytilanne, kun haluaa selvittää miten tähän on tultu. Erittäin kiinnostavaa on eri lappalaiskoirakantojen vertailu samoin kriteerein.

K O I R A T

MISTÄ NYKYISTEN KOIRIEN KANTAKOIRAT OVAT LÄHTÖISIN?

Kantakoirien alueellinen ryhmittely –kaavakuvassa olen käyttänyt Aila Korhosen vuonna 2000 esittämää ryhmittelyä kantakoirasukujen syntypaikoista. Yksittäisten kantakoirien prosentit tulevat edellä esitetystä kantakoira-laskelmasta.

Raattamalaisia kantakoiria olivat **Ceeppu, Tsahpi, Noppe, Tsierkkis** ja **Halli**. Käsi

varren koiria **Ruisse, Rino, Nalle, Niikku, Pousujärven Tsahpi**, sekä 90-luvulla rotuunotetut **Musti, Panu** ja **Nilla**. Norjalaisryhmään kuuluvat **Runne, Muste, Penne, Tsurri ja Bawko, Peski Suti** (isänsä Runnen mukaan), sekä 90-luvulla rotuunotettu **Tjuorri**. Itäiset maatiaiset -ryhmään Aila Korhonen luki **Tsamman** ja **Raikun**. Tämän lisäksi hän esitti omaksi ryhmäkseen ”y-rekisteristä siirretyn itäryhmän”, johon kuuluvat **Velho Huli, Nästi, Peski Munkki, Poromiehen Ponku** ja sisarukset **Lapin-Lukki** ja **Lapin-Liisa von Sennehütte**. **Peski Penua** hän ei tässä vaiheessa osannut ryhmittää, niinpä se on saanut oman ryhmänsä ”muut”.

KOIRAT

OLEMMEKO KYENNEET SUOJELEMAAN PAIMENSUKUISTA KOIRAKANTAA?

Paimensukuisen Lapinkoiran Seura on perustettu alkuperäisten, poroa paimentavasta koirakannasta periytyvien pitkäkarvaisten kanta-koirasukujen suojelua ja vaalimista varten. 90-luvusta lähtien suojelu on vauhdittunut, pentumäärät ovat kasvaneet ja sen mukana huoli siitä, että kaikki suvut säilyisivät.

Tuolloin vielä kannassa olevien kantakoirien selvittäminen ja pääsy Maatalouden Tutkimuskeskuksen (MTT) uhanalaisten kotieläinten listalle ovat mielestäni tärkeitä virstanpylväitä. Kasvattajien aatteellisuus ja taitavuus ja tahto koirakannan pitämisestä perinnöllisesti monimuotoisena näkyvät suoraan koirakannan koostumuksessa ja sen voi tilastollisesti laskea.

Olen laskenut aikasarjat kaikista vuosina 1985-2000 syntyneiden pentujen keskimääräisistä vuosittaisista kantakoiraprosenteista. Tämän lisäksi ko. taulukossa on laskettu ryhmittäin vuosien 1985-1992 ja vuosien 1993-2000 keskimääräiset kantakoiraprosentit ja niiden erotukset, joita vertailemalla saa karkean arvion kehityksen suunnasta.

Tarkentaakseni koirakannan kehityksen kuvausta olen tehnyt myös toisentyypisen taulukon. Jaoin siinä esiintyvät kantakoirat kolmeen ryhmään; yli keskimäärän, alle keskimäärän ja 90-luvulla rotuunotetut. Keskimäärän laskuperusteena olen käyttänyt vuosien 1985-1992 kantakoiraprosentteja. Jos keskimäärää pidettäisiin ryhmien jakoperusteena jatkuvasti, niin kaavakuva kuvaisi silloin kantakoirien sekoittumisen tasaisuutta koko kannassa, ja yli- ja alle keskimäärän viivat lähestyisivät toisiaan sekoittumisen edistyessä. Tarkoitukseni on kuvata paljon muutakin. Jaon tarkoituksena on erottaa kannassa "väkisinkin" säilyvät kantakoirasuvut häviämisen alaisista suvuista.. 90-luvulla rotuunotettujen erottaminen omaksi ryhmäkseen johtuu siitä, että lähellä nykyhetkeä kantaan tuodut koirat saattavat

liiallisesti käytettyinä tuottaa yllätyksen kaappamalla liian suuren osuuden koirakannasta, ja vastaavasti olevan uhka harvinaisimpien kantakoirasukujen säilymiselle.

KOIRAT

Kaavakuvaan on merkitty kullekin ryhmälle vuosittaiset prosenttiarvot. Koska kehitystä kuvaavalla viivalla on vuosittaisia poikkeamia, jotka saattavat vaikeuttaa kehityksen suunnan arviointia (tosin tämä kaavakuva on poikkeuksellisen tasainen ja sen vuoksi jo sellaisenaan jotain kertova), olen lisännyt kullekin ryhmälle lineaarisen trendiviivan.

Kaavakuva on hyvin palkitseva. Se osoittaa myönteistä kehitystä tapahtuneen. Yli keskimäärän esiintyvät kantakoirat -ryhmän osuus koko paimensukuisessa lapinkoirakannassa on pienenemässä, alle keskimäärän -ryhmän osuus on lievässä kasvussa ja 90-luvulla ro- tuunotettujen osuus on pysynyt kohtuudessa.

Seuraavilla sivuilla esitetään runsaimmin esiintyvien kantakoirien Runnen, Nästin ja Nopen vuosittaista esiintymistä koirakannassamme kuvaavat kaavakuvat;

Runne 1985-2000
Nästi 1985-2000
Noppe 1985-2000

ERO PAIMENSUKUISTEN JA MUIDEN SUOMENLAPINKOIRIEN VÄLILLÄ

Missä määrin paimensukuiset lapinkoirat sitten eroavat muista suomenlapinkoirista? Olen laatinut myös ei-paimensukuisista kaavakuvan vuosilta 1985-2000. Havaitsemme siitä, että ne ovat rekisteritietojen perusteella selvästi erisukuisia. Sukulaisuusprosentti vuonna 2000 syntyneillä pennuilla paimensukuisten kanssa on noin 36 %.

≥ VL